

Posudek na diplomovou práci Hany Vidrmanové „Já, obraz ženy“

Práce Hany Vidrmanové nás přivádí do značně složité, ale také provokativní situace soudobé vizuální produkce a analýz jejího vlivu na utváření lidské bytosti jako subjektu, a to vše vztaheno k oblasti pedagogického působení mezi dospívajícími mladými lidmi, studentkami a studenty gymnázia. Již předchozí pedagogické působení diplomantky a její prezentace naznačily pravděpodobné směřování jejího myšlení: analytické sklony zavedly Hanu do oblasti pedagogického výzkumu, kam se naši studenti a studentky jen zřídka odvažují. Při analýzách primárních dokumentů z terénu (gymnázium Na Zatlance, Praha 5, vyučování a praxe u kolegyně Mgr. Lenky Kitzbergerové) se ukázal první směr uvažování – veškeré projevy kultury, jak se s nimi diplomantka setkávala ve výpovědích žáků, jsou silně genderově determinovány. Jestliže se jevům genderového působení v běžných životních situacích nemusíme věnovat, protože jsme genderové normy vnitřně přijali v procesu úspěšné socializace, pak při specifickém zaměření na projevy soudobé vizuální kultury tomuto nápadnému jevu neunikneme. Diplomantka u genderové problematiky zůstala a původní, neurčitý titul práce „Já, obraz“ doplnila o stěžejní termín „ženy“, jež se měl stát i centrální kategorií výzkumu. Že tomu nakonec bylo trochu jinak, je v logice věci: není kategorie bez vymezení vztahu k jiným kategoriím, a právě těmto vztahům mezi pojmy a jejich interpretaci v pedagogickém prostoru se diplomantka věnovala.

Pro svůj výzkum vytvořila originální program vyučování, jehož záměrem bylo prostřednictvím výtvarných činností, využívajících nabídku reklamních a módních časopisů i specializovaných časopisů pro mládež, dospět ke kritickému náhledu na ideologické působení a mechanismy reklamy a vizuální produkce současných médií. Výsledky tohoto vyučování (výtvarné výpovědi a slovní komentáře tvůrců, včetně vlastních reflexivních bilancí) pak podrobila analýze v intencích kvalitativního zpracování dat podle metody podložené teorie autorů Strausse-Corbinové.

Zjištění ukázala (alespoň u části dospívající mládeže, která navštěvuje gymnázium) určité, poměrně konzervativní postoje a představy o genderové dimenzi sociálního subjektu a silné normativní působení reklamy, časopisecké, televizní i filmové produkce. Přes proklamovanou toleranci české společnosti vůči atypickým sociálním projevům a kulturním i genderovým odlišnostem, kazuistiky těchto studentů a studentek naznačují silnou snahu o tradiční sociální zakotvení v jistotě uznávané normy a bezproblémové přijetí těch klišé a stereotypů, které nabízejí jako socializační model zmíněné vizuální vzory.

Musíme si zde klást novou otázku – jestliže chceme vyučovat vizuální gramotnosti a protimanipulačním strategiím, jaké aspekty pojetí oboru musíme přehodnotit? U genderové problematiky nevystačíme s klasickým diskursem esencialistů – diplomantka přehodnocuje teorii univerzální identity nabízenou humanistickým pojetím, jež je v oborové didaktice stále jediná a navrhuje rozpracovat pro oborovou didaktiku teorie post-strukturalisticky orientovaných badatelů a badatelek. Sama se úkolu zhostila na výbornou (kombinace pojetí subjektu z pozice současné biologie a medicíny a z pozic současných kulturních výzkumů, teorie vizuálních zobrazení, kapitoly o z výzkumu, vše v kombinaci s navrženým modelem vyučování, jež je možno dále rozvíjet.)

Práci hodnotím jako výbornou a považuji ji za cenný příspěvek k rozvíjející se problematice genderového náhledu na jevy, jimž se věnuje jak pedagogika, tak oborová didaktika výtvarné výchovy.

PhDr. Marie Fulková Ph.D., vedoucí práce
KVV PedF UK Praha

